

RAPORTUL DINTRE LIBERUL ARBITRU
ȘI ORIGINEA OMULUI
ÎN LUCRAREA PENTRU ORGĂ OP. 78.
ȘAPTE VIZIUNI ALE PROFETULUI EZECHIEL

Dr. Geanina Adina SĂLĂGEAN

Universitatea Transilvania din Brașov

geaninasalagean@gmail.com

Abstract: *The relationship between free will and the origin of man in the work for organ op. 78. Seven visions of the prophet Ezekiel.*

This article aims to present some of the theological-philosophical meanings of the musical work for organ op. 78, Seven visions of the prophet Ezekiel, composed by Carmen Petra Basacopol. Even if the word „visions” appears in the title of this work, the seven sections of this composition are in fact „musical paintings” that bring to attention historical and spiritual realities that emerge from the message of the book and from the prophet Ezekiel: (1) „The heavens opened to me at the river Chebar”, (2) „The vision of the book”, (3) „The visions of the burning coals”, (4) „The vision of the dry bones and their resurrection”, (5) “The rustling of the cherubim’s wings”, (6) „The heart” and (7) „Then the Spirit raptured me”). The brief stylistic analysis of this piece for organ will bring to attention several aspects that will highlight the free nature of the human being based on a biblical vision of creation and divine providence.

Keywords: *liberty, origin, profecy, human, God.*

Asemenea majorității lucrărilor inspirate de un motiv religios, lucrarea pentru orgă Șapte viziuni ale profetului Ezechiel aduce în discuție semnificații teologico-filosofice care depășesc cadrul istoric al evenimentelor profetizate și întâmplate în timpul prorocului biblic. În lucrarea de față ne-am propus să surprindem din mesajul textului biblic și discursul muzical relația care se stabilește între autoritatea divină pe de-o parte și starea de libertate care definește omul prin natura lui de ființă creată după „chipul și asemănarea” divină. De la început trebuie menționat că relația divino-umană stabilită între bunele intenții ale lui Dumnezeu pentru poporul Său și

indispoziția voluntară a omului de a intra în proiectul divin este prezentă atât în retorica textului biblic cât și cromatica melodică plină de tensiune a lucrării muzicale. De fapt, am putea spune că un element de legătură care definește atât textul biblic cât și partitura pentru orgă este preocuparea și grija lui Dumnezeu pentru poporul ales căruia îi respectă libertatea chiar și când acesta ia decizii greșite. Dincolo de dramatismul situației, rămâne rezolvarea optimistă care reprezintă dovada supremă în favoarea unui Dumnezeu bine intenționat chiar și atunci când situațiile de viață nu sunt pozitive și pentru natura liberă a omului care are opțiunea de a alege din nou pentru schimbare și reabilitare.

Sursa de inspirație pentru lucrarea compusă pentru orgă solo de compozitoarea Carmen Petra Basacopol se află în cartea profetului Ezechiel care face parte din Vechiului Testament, prima parte a Bibliei. Așa cum se știe, Ezechiel este considerat unul dintre profeții mari, iar cartea cu acest nume este alcătuită din 48 de capitole și cuprinde o perioadă de activitate de aproximativ 25 de ani. Ezechiel, al treilea mare profet, este așezat în *Tanak* după Isaia și Ieremia, iar în Biblia creștină înaintea lui Daniel. Titlul cărții este de fapt numele autorului ei, Ezechiel (ebr. *Yahezq 'Ēl*) care înseamnă Dumnezeu să-l întărească, să-l susțină¹. Conform versetului 3 din capitolul 1 al cărții sale, Ezechiel făcea parte dintr-o familie de preoți, fiind fiul lui Buzi, preotul². A fost un bărbat cu o cultură vastă, foarte sensibil și cu un simț al frumosului bine dezvoltat. Era preocupat de literatură, de comerț, de politica internațională, dar mai ales de Cuvântul lui Dumnezeu.

În această lucrare de orgă sunt surprinse unele ipostaze din istoria zbuciumată a poporului evreu din secolele VII și VI, istorie care a culminat cu asediul și cucerirea Ierusalimului în anul 587 î. Hr. și deportarea populației în Babilon. Un aspect semnificativ al acestei prezentări profetice și a împlinirii ei este relația care se stabilește între autoritatea divină, pe de-o parte și libertatea voinței umane fundamentată pe originea lui, pe de altă parte.

Ioachim, regele provinciei de sud al Israelului a fost luat rob alături de cei care formau poporul său, printre care se afla și Ezechiel. Regatul lui Iuda traversa o perioadă deosebit de tulbură după cucerirea babiloniană și

1 *Biblia de Studiu*, în introducere la cartea lui Ezechiel la p. 1072 afirmă: „Titlul cărții este numele autorului ei, care, în ebraică, este *Yahezq 'Ēl* Dumnezeu să-l întărească/să-l susțină.”

2 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 803 afirmă: „Cuvântul Domnului a vorbit lui Ezechiel, fiul lui Buzi, preotul, în țara caldeenilor, lângă râul Chebar, și acolo a venit mâna Domnului peste el.”

o parte dintre cei deportați erau în Babilon la curtea regală, o alta în colonia de muncă de la râul Chebar, nu departe de Babilon, iar cei care au rămas în țară așteptau o eliberare miraculoasă. Datorită importanței momentului fiecărui grup îi este trimis în aceeași perioadă câte un profet. Daniel în Babilon, Ezechiel la râul Chebar și Ieremia în Ierusalim. Pe țărmul râului Chebar (canalul ce pornea din Eufrat și se întorcea în el ocolind Babilonul), este stabilită o colonie iudaică formată din cei deportați care au ajuns la capătul drumului. Ezechiel va îndeplini aici funcția de preot și apoi timp de 22 de ani pe cea de profet³.

Slujba sa de profet, vocație divină, este amintită chiar din primele versete ale cărții sale, iar acest pasaj constituie substratul teologic al primei miniaturi din lucrarea compusă de Carmen Petra Basacopol⁴. Misiunea era așezată înaintea sa de Mâna Domnului prin cartea în formă de sul pe care era invitat să o mănânce⁵. Acest lucru însemna că profetul trebuia să își însușească mesajul și să se identifice cu el. Faptul de a fi simțit gura dulce ca mierea după ce a mâncat această carte⁶, alături de multe alte acțiuni de felul acesta, subliniază vorbirea sugestivă a cărții lui Ezechiel plină de viziuni, de acte simbolice, de tablouri și de imagini transmise printr-un limbaj metaforizat. Cuvintele lui Dumnezeu (sulul mâncat) sunt dulci și asemănate de multe ori în Scriptură cu metale prețioase cum ar fi aurul și argintul⁷, însă

3 *Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediția Jubiliară a Sfântului Sinod*, în introducere la cartea lui Ezechiel, p. 1045 afirmă: „Iată însă că în cel de-al cincilea an al surghiunului său, Izechiel este chemat la misiunea de profet; aceasta se face printr-o grandioasă viziune asupra slavei Domnului. Mandatul său va dura 22 de ani, adică din 592 până în 570, când este dată ultima sa profeție.”

4 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 803 afirmă: „În al cincizecilea an, în a cincea zi a lunii a patra, pe când eram între prinșii de război de la râul Chebar, s-au deschis cerurile și am avut vedenii dumnezeiești. În a cincea zi a lunii. era în anul al cincilea al robiei împăratului Ioachim, Cuvântul Domnului a vorbit lui Ezechiel ... și acolo a venit mâna Domnului peste el.”

5 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 804 afirmă: „M-am uitat și iată că o mână era întinsă spre mine și ținea o carte în chip de sul. A desfășurat-o înaintea mea și era scrisă și pe dinăuntru, și pe dinafară; în ea erau scrise bocete, plângeri și gemete.”

6 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 804 afirmă: „El mi-a zis: Fiul omului, hrănește-ți trupul și umple-ți măruntaiele cu sulul acesta pe care ți-l dau! L-am mâncat și gura mea a fost dulce ca mierea.”

7 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 563 afirmă: „Orânduiriile Domnului sunt fără prihană și veselesc inima; poruncile Domnului sunt curate și luminează ochii ... Ele sunt mai de preț decât aurul, decât mult aur curat; sunt mai dulci decât mierea, decât picurul din faguri.”

ele pot avea și alte consecințe în cazul neascultării și al decăderii unui popor sau a unei persoane de la standardele divine. Astfel că imaginea sulului dulce ca mierea este completată în Apocalipsa, ultima carte a Bibliei, în care vom întâlni multe simboluri din cartea lui Ezechiel. După ce cărticica a fost mâncată și în gură a fost simțită dulce ca mierea, pântecele a fost umplut de amărăciune⁸.

Urmărind sensul teologic al sulului (cărticica) oferit de înger să îl mănânce, vom descoperi două interpretări simbolice ale sale. Prima semnifică *Tora (Legea)* care cuprinde cele cinci cărți ale lui Moise din debutul Vechiului Testament (*Pentateuhul*), iar a doua semnifică *Logosul (Cuvântul)* care anticipează figura mesianică a lui Iisus Hristos, Cuvântul întrupat⁹. Semnificația profundă a mâncării acestei cărți era că profetul Ezechiel trebuia să își însușească mesajul, să se identifice cu el și apoi să îl transmită poporului. Misiunea profetului, care se desfășura în exil, se axa pe două coordonate: să îi facă pe cei deportați să înțeleagă și să accepte că dezastrul este o consecință a păcatelor, a greșelilor lor și să le dea speranța că Dumnezeu nu își va lăsa poporul să piară, ci îl va întoarce în țara lui și îi va reda statutul pierdut. Pentru îndeplinirea primului obiectiv, profetul folosește o exprimare aspră prin care avertizează, denunță, amenință poporul despre apropiata distrugere și despre faptul că motivul răzbunării divine este idolatria în care a căzut poporul ales¹⁰. Pentru al doilea obiectiv, profetul pre-

8 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 1213 afirmă: „Și glasul pe care-l auzisem din cer mi-a vorbit din nou și mi-a zis: Du-te de ia cărticica deschisă din mâna îngerului care stă în picioare pe mare și pe pământ! M-am dus la înger și i-am cerut să îmi dea cărticica. Ia-o, mi-a zis el, și mănânc-o; ea îți va amări pântecele, dar în gura ta va fi dulce ca mierea. Am luat cărticica din mâna îngerului și am mâncat-o. În gura mea a fost dulce ca mierea, dar, după ce am mâncat-o, mi s-a umplut pântecele de amărăciune. Apoi mi-au zis: Trebuie să proorocești din nou cu privire la multe noroade, neamuri, limbi și împărați.”

9 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 1025 afirmă: „La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu. El era la început cu Dumnezeu ... și Cuvântul S-a făcut trup și a locuit printre noi, plin de har și de adevăr. Și noi am privit slava Lui, o slavă întocmai ca slava singurului născut din Tatăl.”

10 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 807 afirmă: „Cuvântul Domnului mi-a vorbit astfel: Fiul omului, întoarce-ți fața spre munții lui Israel, proorocește împotriva lor și zi: Munți ai lui Israel, ascultați Cuvântul Domnului, Dumnezeu! Așa vorbește Domnul, Dumnezeu, către munți și dealuri, către văgăuni și văi: Iată voi aduce sabia împotriva voastră și vă voi nimici înălțimile. Altarele voastre vor fi pustii, stâlpii voștri închinați soarelui vor fi sfărmași și voi face ca morții voștri să cadă

zintă poporului o restaurare a stării dinainte de exil care presupune o nouă împărțire a teritoriului pierdut între triburile lui Israel, construcția unui nou Ierusalim și zidirea unui nou Templu¹¹. Cartea profetului Ezechiel cuprinde de fapt două părți distincte. Prima parte (cap. 1-33) prezintă solia lui Ezechiel către deportații din Babilon, în care profetul face un apel puternic să accepte robia, să renunțe la speranțele lor și la profețiile false care circulau și să se plece sub destinul providenței divine. Profeții prezentau clar păcatele poporului și făceau un apel clar la pocăință și la întoarcere, însă, orbit de păcat și amăgit de falșii profeți și de preoții corupți, poporul și-a format o imagine distorsionată despre Dumnezeu, despre caracterul Său și despre planul Său cu el. Această imagine nereală profetul încerca s-o corecteze. El spera să aducă o nouă viziune de speranță, care să-i motiveze pe oameni să facă o reformă. Partea a doua (cap. 33,21 – 48,35) prezintă un viitor frumos, o detaliere luminoasă a restaurației Templului și a Ie-

înaintea idolilor voștri. Voi pune trupurile moarte ale copiilor lui Israel înaintea idolilor lor și vă voi risipi oasele în jurul altarelor voastre. Pretutendeni pe unde locuiți, cetățile vă vor fi nimicite și înălțimile pustiite; altarele voastre vor fi surpate și părăsite, idolii voștri vor fi sfărmași și vor pieri, stâlpii voștri închinați Soarelui vor fi tăiați și lucrările voastre, nimicite. Morții vor cădea în mijlocul vostru și veți ști că Eu sunt Domnul. Dar voi lăsa câteva rămășițe dintre voi, care vor scăpa de sabie printre neamuri când veți fi risipiți în felurite țări. Și cei ce vor scăpa din voi își vor aduce aminte de Mine printre neamurile unde vor fi robi, pentru că le voi zdrobi inima preacurvară și necredincioasă și ochii care au curvit după idolii lor. Atunci le va fi scârbă de ei înșiși din pricina mișelilor pe care le-au făcut, din pricina tuturor urâciunilor. Și vor ști că Eu sunt Domnul și că nu degeaba i-am amenințat că le voi trimite toate aceste rele. Așa vorbește Domnul, Dumnezeu: Bate din mâini, dă din picioare și zi: Vai! Pentru toate urâciunile cele rele ale casei lui Israel care va cădea lovită de sabie, de foamete și de ciumă. Cine va fi departe va muri de ciumă și cine va fi aproape va muri ucis de sabie, iar cine va rămâne și va fi împresurat va pieri de foame. Așa îmi voi potoli urgia asupra lor. Și veți ști că Eu sunt Domnul când morții lor vor fi în mijlocul idolilor lor, împrejurul altarelor lor, pe orice deal înalt, pe toate vârfulurile munților, sub orice copac verde, sub orice stejar stufos, acolo unde aduceau tămâie cu miros plăcut tuturor idolilor lor. Îmi voi întinde mâna împotriva lor și voi face țara deșartă și pustie, de la pustie până la Dibra, pretutendeni unde locuiesc. Și vor ști că Eu sunt Domnul.”

11 *Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediția Jubiliară a Sfântului Sinod*, în introducere la cartea lui Ezechiel, p. 1045 afirmă: „Pentru atingerea celui de-al doilea obiectiv, profetul prefigurează mai mult decât o restaurare a stării de dinainte de exil: o nouă împărțire a teritoriului palestinian între triburile lui Israel (alta decât cea din vremea lui Navi, construcția unui nou Ierusalim (altul decât vechea capitală a lui David) și zidirea unui nou templu (altul decât acela al lui Solomon, conceput după cu totul alte criterii și sluiți de o preoțime perfectă, alta decât cea din vremea lui Aron). În acest sens, profetul dezvăluie o fantezie pe cât de luxuriantă, pe atât de controlată; enunțată în generalitatea ei poetică, utopia este apoi construită pe dinăuntru cu precizia și minuțiile unui arhitect.”

rusalimului. A fost numită Cartea Mângâierii deoarece scopul ei a fost să inspire speranță și să traseze imaginea viitoare a restaurării națiunii lor.

Ca un intermezzo între cele două părți ale cărții sunt profețiile despre popoarele păgâne cum ar fi Amon, Moab, Edom, Filistia. Una dintre cele mai lungi profeții este cea împotriva Tirului (capitolele 26-28). Deoarece Tirul era stăpânul mărilor și centrul comerțului mondial de atunci, bogăția și mândria lui l-a făcut să-și piardă orice limită. Profetul compară Tirul cu mândrul Lucifer, iar distrugerea orașului cu căderea din cer a lui Lucifer. Tirul a fost cucerit și distrus de către Nebucadnețar după un asediu de 12 ani, rămânând doar partea insulară, care a fost distrusă definitiv de către Alexandru cel Mare. Egiptul ocupă și el un loc important în profeție, fiindu-i rezervate două capitole: 29 și 30.

Cartea lui Ezechiel cere o citire atentă și o interpretare foarte riguroasă, respectând regulile hermeneuticii biblice. Acest lucru presupune folosirea referințelor unor profeți ulteriori care ne pot ajuta să vedem ce s-a împlinit din ceea ce a fost profetizat și dacă a fost împlinit visul frumos al restaurării națiunii (reconstrucția capitalei și a Templului). Vorbirea simbolică are mai multe scopuri, iar unul dintre ele este ca profetul Ezechiel să ofere compatrioților săi o înțelegere corectă a lui Dumnezeu, a implicării Lui în problemele lumii, a modului cum interpretează și intervine El în relația personală și colectivă pentru a răspunde și a rezolva problemele umanității. Dumnezeu, așezat pe tron, transmite mesajul că lumea nu se prăbușește, chiar și când Israel este ocupat de babiloneni, când Ierusalimul și Templul vor fi în curând distruse, că Dumnezeu continuă să conducă în ciuda oricăror dificultăți care pot să apară. Viziunile apocaliptice ale lui Ezechiel trebuie interpretate în lumina altor paragrafe apocaliptice (așa cum am arătat anterior la imaginea cu sulul) care astfel se completează și se explică.

Câteva dintre aceste mesaje prezentate în cartea profetului Ezechiel au fost surprinse de compozitoarea Carmen Petra Basacopol în lucrarea pentru orgă *Cele 7 viziuni ale profetului Ezechiel*. Chiar dacă în titlul acestei lucrări apare cuvântul viziuni, cele șapte secțiuni ale piesei sunt de fapt tablouri muzicale care aduc în atenție realități istorice și spirituale care se desprind din mesajul cărții și al profetului Ezechiel: (1) „*La râul Chebar mi s-au deschis cerurile*”, (2) „*Viziunea cărții*”, (3) „*Viziunile cărbunilor aprinși*”, (4) „*Viziunea oaselor uscate și învierea lor*”, (5) „*Freamătul aripilor heruvimilor*”, (6) „*Inima*” și (7) „*Atunci Duhul m-a răpit*”). În această lucrare vom face o scurtă analiză stilistică a piesei pentru orgă cu dorința de a aduce în atenție câteva dintre semnificațiile teologice și filosofice ale acestei compoziții

care pun în valoare natura liberă a ființei umane fundamentată pe o viziune biblică despre creație și providența divină.

1. La râul Chebar mi s-au deschis cerurile

„La râul Chebar mi s-au deschis cerurile”, prima componentă a ciclului este structurată bistrofic, prin asocierea dintre două articulații contrastante la nivelul scriiturii. Prima secțiune (m.1-19) debutează cu un motiv bazat pe oscilația de terță în registrul grav, ce se transformă prin tratarea repetitivă într-o linie de tip *ostinato* pentru debutul melodiei din discant, suprapusă pedalei pe intervalul de secundă din registrul grav. Pornind de la modelul intonațional al motivului, linia melodică principală dezvoltă un discurs cu structură modală anhemitonică, ce are la bază intervalul de cvartă.

Ex. 1 (m. 1-6)

Discursul evoluează ulterior prin dezvoltarea cantilenei, de această dată valorificând cu precădere structurile sale, dar păstrând ideea de repetitivitate, de uniformitate melodică. Caracterul modal al sonorității este determinat de acompaniamentul alcătuit din succesiuni de cvinte paralele dispuse armonic, încadrate într-un traseu descendent.

Ex. 2 (m. 8-12)

Indicația de tempo din debutul lucrării, *Allegro moderato* în măsura de șase optimi, prezintă un discurs melodic cursiv, caracterizat de calm lipsit de caracterul dansant, așa cum se întâmplă de obicei în această măsură. Prin debutul discursului melodic în registrul grav care se continuă apoi în registrul mediu se așterne o atmosferă potrivită meditației și contemplării. Semnificația acestui debut descrie experiența umană în momentele unei rugăciuni de invocare, momente de profundă cercetare a cugetului, în care sentimente și gânduri ale ființei umane pământene se îndreaptă către înălțimi spirituale în așteptarea unui semn (răspuns) divin. Momentele de tensiune ale acestui moment sunt realizate nu doar de desfășurarea discursului melodic din registrul grav și până în registrul acut (vezi măsura 4), ci și de amplificarea numărului de voci pe parcursul acestor patru măsuri.

Prin folosirea acestor înregistrații vom descoperi pe parcursul pasajului că semnificația timbralităților este angelică, generând o atmosferă caldă, liniștită, pioasă, specifică închinării.

Tratarea repetitivă în formule de tip *ostinato* din măsura a 5-a alături de înveșmântarea armonică a treptelor V și VI îmbogățite cu note adăugate generează echilibru și pace interioară. Melodia acompaniată desfășurată din măsura 8 datorită tehnicilor utilizate (*organum simplu*) și folosirea preponderentă a înălțărilor plagale descrie cel mai bine caracteristicile ethosului renescentist. Imaginea sugestivă desprinsă din această construcție cantabilă, sinuoasă a melodiei (m. 8-12) este cea a curgerii râului Chebar care înconjoară pietrele sau orice alt obstacol din calea sa. Pentru evidențierea acestei linii melodice este necesară interpretarea ei pe un manual separat față de vocile acompaniatoare.

Secțiunea I se încheie cu o tensionare a discursului, deoarece linia melodică principală se îndreaptă către un punct maxim al lucrării (măsura 18), unde un unison cu accente pe fiecare optime din cele șase degajă o atmosferă dramatică. Aceasta este amplificată atât de utilizarea unor structuri acordice disonante în pasajul anterior unisonului, precum și de folosirea unor înregistrații penetrante.

Secțiunea a II-a a primei miniaturi sugerează cel mai bine conținutul de idei și de sentimente din titlul lucrării *La râul Chebar mi s-au deschis cerurile*. Din punct de vedere semantic, aici este prezent momentul de maximă tensiune, deoarece imaginea deschiderii cerurilor este sugestiv zugrăvită prin mișcările ondulate ale treizecișidoimilor. Cele opt secvențe ritmico-melodice care se înalță și coboară cu avânt cu accente de pe prima treizecișidoime din grupul de opt, constituie o imagine simbolică a ceruri-

lor care se deschid. Fragmentul reprezintă răspunsul divin la frământarea umană sugerată de finalul secțiunii anterioare. Gândul veșniciei¹² așezat în om generează noi puteri pentru cucerirea înălțimilor spirituale, pentru a descoperi lumina și adevărul în parcurgerea drumului adesea tenebros. Registrația va sublinia caracterul exuberant al momentului prin adăugarea unor registre cu o timbralitate eclatantă:

Măreția momentului este sugerată atât de registrația folosită, cât și de scriitura care, în acest moment, prezintă tema în pedalier dublată la octavă la sopran (pe prima din cele opt trezecișidoimi). În măsurile 24-26 este cerut un maxim dinamic (*crescendo*) și melodic (mers ascendent de optimi apoi de trezecișidoimi) care ilustrează descoperirea puterii dumnezeiești în fața omului copleșit de măreția divină.

Secțiunea a II-a a primei componente a ciclului se încheie cu o atmosferă pură, caldă și calmă, la fel ca în debut, care sugerează liniștea sufletului uman după primirea unei revelații divine. Registrația folosită în debut va desena și aici aceeași atmosferă serafică. Figurile ritmico-melodice desfășurate în registrul acut sugerează avântarea gândurilor umane către înălțimi în semn de mulțumire, dar și zborul mesagerilor cerești purtători de mesaje de bucurie.

2. Viziunea cărții

A doua componentă a ciclului „Viziunea cărții” are la bază textul din Ezechiel 3,1¹³. Cartea (sulul, hârtia) cuprinde judecata lui Dumnezeu materializată în pedepse trimise asupra poporului căzut în idolatrie și în neascultare¹⁴. Îndemnul primit de a mânca sulul (cärticica) simboliza faptul că mesajul transmis de către profet trebuia să fie înșușit personal înainte de a

12 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p.671 afirmă: „Orice lucru El îl face frumos la vremea lui. A pus în inima lor chiar și gândul veșniciei, măcar că omul nu poate cuprinde, de la început până la sfârșit, lucrarea pe care a făcut-o Dumnezeu.”

13 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 804 afirmă: „El mi-a zis: Fiul omului, mănâncă ce vei găsi înaintea ta, mănâncă sulul acesta și du-te de vorbește casei lui Israel! Am deschis gura și mi-a dat să mănânc sulul acesta.”

14 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la pp. 804-805 afirmă: „Fiul omului, du-te la casa lui Israel și spune-le cuvintele mele!...Dar casa lui Israel nu va voi să te asculte, pentru că nu vrea să Mă asculte, căci toată casa lui Israel are fruntea încrunțată și inima împietrită...Du-te la prinșii de război, la copiii poporului tău, vorbește-le și, fie că vor asculta, fie că nu vor asculta, să le spui: Așa vorbește Domnul Dumnezeu! ... Fiul omului, te pun păzitor peste casa lui Israel. Când vei auzi un cuvânt care va ieși din gura Mea, să-i înștiințezi din partea Mea!”

fi transmis poporului. Din punct de vedere arhitectonic, a doua miniatură îmbină structura liberă în lanț cu cea simetrică cu final de tip repriză. Altfel spus, structura poate fi considerată tripartită cu secțiunea A desfășurată între măsurile 1-16, secțiunea B între măsurile 17-37 și A1 între măsurile 38-49. Prima articulație expune o linie melodică (interpretată la mâna dreaptă) bazată pe o structură tricordală ce se acumulează progresiv în maniera unui cluster, pendulând între ipostaza de sunet și cea acordică. Acompaniamentul (încredințat mâinii stângi) este reprezentat de o figurație de tip *ostinato*, ce completează prin extensie descendentă structura discantului până la dimensiunea unui mod octavianț ce suprapune ipostaza majoră și armonică a gamei *do major*.

Ex. 5 (m. 1-11)

3. Viziunile cărbunilor aprinși

Cea de-a treia componentă a ciclului „Viziunile cărbunilor aprinși” este construită pornind de la versetul 2 din capitolul 10 al cărții lui Ezechiel¹⁵. Structura tristrofică de tip *bar* (A A1 B) a miniaturii a treia se conturează prin echilibrul dintre simetria sonoră pe care o comportă succesiunea articulațiilor și combinația acestora cu elementul de contrast adus de ultima componentă, precum și prezența unui element comun și în același timp distinct fi-

15 Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri, la p. 810 afirmă: „M-am uitat, și iată că pe cerul care era deasupra capului heruvimilor era ceva ca o piatră de safir; deasupra lor se vedea ceva asemănător cu un chip de scaun de domnie. Și Domnul a zis omului acelaia îmbrăcat în haine de in: Vără-te între roțile de sub heruvimi, umple-ți mâinile cu cărbunii aprinși care sunt între heruvimi și împraștie-i peste cetate! Și el s-a vârât între roți sub ochii mei.”

ecărei secțiuni, manifestat în pedala plasată în registrul grav. Un alt element comun îl reprezintă scriitura generală a mișcării, dispusă pe trei planuri distincte, atât la nivel sonor, cât și al configurației ritmice. Discursul primei secțiuni (m. 1-17) este plasat în patru straturi corespondente: două planuri cu rol de pedală (*sol-si*, interval format între pedaliere și vocea inferioară a mâinii stângi) și două planuri cu rol melodic, independente, cu desfășurare *ostinato* respectiv repetitiv-variata (vocea superioară a mâinii stângi și celula ritmico – melodică de la mâna dreaptă din măsura 2). Această celulă este prelucrată, devenind destul de elaborată în măsura 4. Din punct de vedere modal, se conturează un bimodalism divergent, discantul reprezentând un mod de sine stătător, ce are drept caracteristică mobilitatea unui sunet (*sib/si\$*), iar celelalte trei niveluri configurând o pentacordie pe sunetul *sol*. Un alt element distinct al melodiei principale îl constituie polifonia latentă, ce păstrează drept element constant sunetul *sol*.

Ex. 10 (m. 1-7)

Discursul melodic, în ansamblul său, este fundamentat pe sunetul *sol*, sunetul central al modului. Mersul figural al șaisprezecimilor apare constant în cheia *fa*, chiar dacă reprezintă vocea superioară, urmând ca în măsura 9 să apară la octava superioară după un pasaj ascendent în cadrul căruia are loc schimbarea cheii în măsura 8. Indicația de tempo *Allegro vivo-giusto* din debutul miniaturii, alături de freacățul șaisprezecimilor, așterne o atmosferă de agitație, de neliniște care se va amplifica până în punctul de maximă tensiune al lucrării. Folosirea unor sunete cromatice pe tot parcursul articulației contribuie la întreținerea tensiunii și a misterului, iar discursul melodic se desfășoară în *mf* pe manualul al doilea. Registrația din debutul miniaturii poate fi minimă, porivită menținerii suspansului sugerat de scriitură.

Vom asista pe parcursul miniaturii la o dezlănțuire a mâniei divine prin cărbunii aprinși aruncați asupra cetății. Acest moment va fi materializat în lucrare printr-un nou *crescendo* (măsurile 47-50) și vor fi adăugate noi registre. Tot în acest pasaj scriitura devine în totalitate acordică cu un mers ascendent până la sunetul *la*². Dramatismul acestui moment sugerează împlinirea poruncii divine din textul de bază de la care a pornit construcția miniaturii (*Umple-ți pumnii cu cărbuni aprinși și aruncă-i deasupra cetății*).

Variantă de înregistrare: Varianta 1: Man. I: *Bourdon* 16', *Principal* 8', *Rohrflöte* 8', *Octava* 4', *Quinta* 2,2/3', *Super-octava* 2', *Mixtur* 4 *fach*; Man. II: *Salicional* 8', *Quintatön* 8', *Bourdon* 8', *Flûte à cheminée* 4', *Prestant* 4', *Flûte* 2'; *Pedaliere*: *Subbas* 16', *Principal* 8', *Octava* 4'; *Koppel I/P*, *Koppel II/P*, *Koppel II/I*.

Această înregistrare a pregătit momentul apariției unui unison dramatic între măsurile 51 și 53 alcătuit din două secvențe transpuse la octava superioară și care va forma o scară ascendentă de trei octave desfășurată pe desenul melodic al celei inițiale prezentă la vocea superioară în debutul miniaturii. Materialul melodic al acestui fragment aparține modului II conceput de către Olivier Messiaen (1908-1992) care are configurația 1-2-1-2-1-2-1-2.

Astfel, scriitura, nuanțele mobile prezente în desfășurarea discursului melodic (*crescendo* m. 21-22, m. 47-50) și înregistrarea vor contribui la prezentarea discursului muzical în culoare și sunet a pedepsei divine, care atinge dimensiuni de neimaginat și pline de fiori. Dacă în debut discursul muzical sugera freacărea care simboliza licărirea cărbunilor aprinși, în acest moment, după aruncarea lor asupra cetății ca o pedeapsă divină, semnifică distrugerea prin foc a cetății nelegiuite.

Segmentul concluziv (m. 54-59) al mișcării readuce în prim-plan caracterul profund modal al discursului prin prelucrarea prin transpunerea unui model de patru sunete, plasat pe sunetele *sol* – *do#* în deplasare ascendentă în unison în două registre diferite. Elementul de unitate este asigurat de pedala pe terța *sol* – *sib*, prezentă în oscilație melodică sau sunet ținut. Finalul readuce modelul motivic inițial, bazat pe polifonia latentă, prezent atât în dispunere armonică în planul median, cât și în dispunere figurală în discant. După desfășurarea figurală din acut ca variație a celei inițiale (m. 54-57) va urma o linie descendentă a discursului muzical din registrul acut și până în cel grav, folosind celula generatoare care apare de trei ori.

Ex. 15 (m. 54-59)

4. Viziunea oaselor uscate și învierea lor

A patra mișcare a ciclului „Viziunea oaselor uscate și învierea lor” își are punctul de plecare în capitolul 37 din cartea lui Ezechiel¹⁶.

Miniatura a IV-a este concepută în două articulații distincte, flanca de o introducere și de o concluzie înrudite ca material sonor, realizând astfel o simetrie circulară a întregului. Conceptul simetric aplicat la nivelul macroformei se regăsește la nivelul microstructurii în organizarea melodică. Din punct de vedere arhitectonic, lucrarea poate fi considerată tripartită cu o secțiune A (introducere m. 1-4 și A m. 5-15), o secțiune B (m. 16-40), A1 (m. 41-54), Concluzie (coda m. 55-59). Introducerea și concluzia au la bază un model melodic de trei sunete prelucrat repetitiv prin transpunere la interval de secundă descendentă. Celula tricodală este prelucrată la nivel ritmic prin divizarea progresivă a valorilor, până la transformarea discursului într-o masă sonoră, obținută prin suprapunerea variantelor inițială și inversată a acesteia. Mai mult, această desfășurare *ad libitum* este suprapusă unui plan melodic clar încadrat metric, în care, pe baza celulei nucleu, se

16 Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri, la pp. 842- 843 afirmă: „Mâna Domnului a venit peste mine și m-a luat în Duhul Domnului și m-a pus în mijlocul unei văi pline de oase. M-a făcut să trec pe lângă ele, de jur împrejur, și iată că erau foarte multe pe fața văii și erau uscate de tot. El mi-a zis: Fiul omului, vor putea oare oasele acestea să învieze? Eu am răspuns: Doamne, Dumnezeuule, Tu știi lucrul acesta! El mi-a zis: Prorocește despre oasele acestea și spune-le: Oase uscate, ascultați Cuvântul Domnului! Așa vorbește Domnul, Dumnezeu către oasele acestea: Iată că voi face să intre în voi un duh, și veți învia! Vă voi da vine, voi face să crească pe voi carne, vă voi acoperi cu pielea, voi pune duh în voi și veți învia. Și veți ști că Eu sunt Domnul. Am poruncit cum mi se poruncise. Și, pe când proceam, s-a făcut un vuiet și iată că s-a făcut o mișcare, și oasele s-au apropiat unele de altele! M-am uitat și iată că le-au venit vine, carnea a crescut și le-a acoperit pielea pe deasupra, dar nu era încă duh în ele. El mi-a zis: Prorocește și vorbește duhului! Prorocește, fiul omului, și zi duhului: Așa vorbește Domnul, Dumnezeu: „Duhule, vino din cele patru vânturi, suflă peste morții aceștia, ca să învieze!” Am prorocit cum mi se poruncise. Și a intrat duhul în ei și au înviat, și au stat pe picioare: era o oaste mare, foarte mare la număr. El mi-a zis: Fiul omului, oasele acestea sunt toată casa lui Israel.”

dezvoltă o linie melodică de sine stătătoare. Tema este plasată în pedaliere, în timp ce la vocile superioare se desfășoară aceeași formulă ritmico-melodică asemenea unui *perpetuum mobile*, cu o textură melodică asemănătoare unui *cluster*. Materialul din care este formată această temă cuprinde sunetele *sol - sol# - la - la# - si - do # - re - mi - fa# - sol*.

Caracterul temei este cantabil, liric, melancolic meditativ care sugerează liniște, frânturi de lumină și de pace în contextul dramatic al lucrării. Planul tonal al secțiunii pornește din *Re* (m. 16), *re* (m. 17-18) și ajunge în *fa#* în măsura 19. Ritmul ternar, ornamentele (m. 20, timpul 3) precum și prezența unor sincope la vocile interne (m. 20-21) imprimă un caracter pastoral. Linia melodică a mâinii drepte va fi interpretată pe manualul I, iar acompaniamentul va fi executat pe manualul II și la pedaliere.

Segmentul al doilea al articulației (m. 23) abordează același tip de simetrie melodică, bazată pe prelucrarea unui model de două sunete aflate în relație de terță mare. Nucleul melodic este încadrat într-o figurație ce pornește de la alternanța între variantele ascendentă și descendentă a intervalului, evoluând către o structură de trei sunete în dispunere melodică (m. 24) și acordică, aceasta din urmă extinsă până la patru elemente (m. 25).

Ex. 18 (m. 23-26)

Variantă de registrații: Varianta 1: Man. I: *Bourdon* 16', *Principal* 8', *Rohrflöte* 8', *Octava* 4', *Quinta* 2,2/3', *Super-octava* 2', *Mixtur* 4 fach; Man. II: *Salicional* 8', *Quintatön* 8', *Bourdon* 8', *Flûte à cheminée* 4', *Prestant* 4', *Flûte* 2'; Pedaliere: *Subbas* 16', *Principal* 8', *Octava* 4', *Koppel II/P*, *Koppel II/I*.

În cazul interpretării piesei pe o orgă romantică, juxtapunerea progresivă a registrelor poate fi realizată cu ajutorul *ruloului de crescendo* (*Walze*) până la atingerea unei sonorități monumentale de *tutti orchestral* sau

organo pleno. Atmosfera astfel creată susținută de simbolistica triumfului învierii vor crea un tablou sonor de o anvergură impresionantă.

O scurtă idee concludivă (m. 55-59) sintetizează atât elementele ritmico-melodice, cât și procedeele de dezvoltare utilizate în secțiunile anterioare: trisonul scalar ascendent/descendent succesiv și suprapuse în expunere *ad libitum*, structurile acordice bazate pe intervalul de terță mare, suprapunerea dintre discursul liber și cel melodic încadrat metric. În această concluzie planul dinamic va fi foarte divers (de la *ff* la *pp*), ceea ce înseamnă o revenire la o sonoritate asemănătoare cu cea din debutul lucrării.

Revenirea la celulele primordiale ale lucrării, descreșterea dinamică, augmentarea ritmică și încheierea pe un sunet grav și lung în pedaliere, precum și prezența unei *fermata* în ultima măsură sugerează liniștea și pacea celestă, veșnicia, locul în care cei înviați au ajuns.

5. Freamătul aripilor heruvimilor

Miniatura „*Freemătul aripilor heruvimilor*”, cea de-a V-a componentă a ciclului, prezintă imaginea zborului heruvimilor și este întâlnită în mai multe versete din cartea lui Ezechiel¹⁷. Activitatea lor se desfășoară în jurul unei pietre de safir în chip de scaun de domnie înconjurat de o lumină strălucitoare ca înfățișarea curcubeului¹⁸. În capitolul 2 și 3 din cartea lui Ezechiel,

17 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la pp. 803-804 (Ez. 1, 24; Ez. 10, 1 și 5) afirmă: „Când umblau, am auzit vâjăitul aripilor lor ca vâjăitul unor ape mari și ca glasul Celui Atotputernic. Când mergeau, era un vuiet gălăgios, ca al unei oștiri, iar când se opreau își lăsau aripile în jos... M-am uitat, și iată că pe cerul care era deasupra capului heruvimilor era ceva ca o piatră de safir; deasupra lor se vedea ceva asemănător cu un chip de scaun de domnie. Vâjăitul aripilor heruvimilor s-a auzit până la curtea de afară, ca glasul Dumnezeului Celui Atotputernic, când vorbește.”

18 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la pp. 803-804 (Ez. 1:26-2, 4) afirmă: „Și venea un vuiet care pornea de deasupra cerului întins peste capetele lor, iar când se opreau își lăsau aripile în jos. Deasupra cerului care era peste capetele lor, era ceva ca o piatră de safir, în chipul unui scaun de domnie; pe acest chip de scaun de domnie se vedea ca un chip de om, care ședea pe el. Am mai văzut iarăși o lucire de aramă lustruită, ca niște foc, înlăuntrul căruia era omul acesta și care strălucea de jur împrejur; de la chipul rărunchilor lui până sus și de la chipul rărunchilor lui până jos, am văzut ca un fel de foc și, de jur împrejur, era înconjurat cu o lumină strălucitoare. Ca înfățișarea curcubeului, care stă în nor într-o zi de ploaie, așa era și înfățișarea acestei lumini strălucitoare, care-l înconjura. Astfel era arătarea slavei Domnului. Când am văzut-o, am căzut cu fața la pământ și am auzit glasul Unuia care vorbea. El mi-a zis: Fiul omului, stai în picioare și-ți voi vorbi! Cum mi-a vorbit aceste cuvinte, a intrat duh în mine și m-a făcut să stau pe picioare, și am ascultat la Cei ce-mi vorbeau. El mi-a zis: Fiul omului, te trimit la copiii lui Israel, la aceste popoare îndărătnice, care s-au răzvrătit împotriva Mea până în ziua de azi. Da, copiii aceștia la care te trimit sunt nerușinați și cu inima împietrită. Tu să le spui: Așa vorbește Domnul, Dumnezeu.”

după descrierea atmosferei ce înconjură acest scaun de domnie este rostită judecata împotriva poporului Israel ca părăsiseră Legea lui Dumnezeu. Imaginea sugestivă a acestui scaun de domnie simbolizează Judecata finală (de Apoi), o temă importantă a cărții lui Ezechiel.

Cele trei secțiuni componente ale mișcării a cincea se succed pe baza principiului teză – antiteză – sinteză. Lucrarea se desfășoară în forma de tip A (m. 1-12), A1 (m. 13-23) și A2 (m. 24-34) în măsura de 3/4. Elementul definitoriu al întregului îl reprezintă figurația acordică ce domină prima articulație, regăsită ca moment tranzitiv către ultima secțiune și ca idee concludivă. Similar mișcării anterioare, compozitoarea apelează în prima secțiune la formațiuni acordice ce au la bază suprapunerea de terțe, prelucrate repetitiv în cadrul unor formule figurale ce se deplasează cromatic ascendent/descendent. Acordul își modifică configurația temporară prin suprapunerea terță/cvartă, simultan cu apariția în planul inferior la pedaliere a unei linii melodice clar conturate. Ostinația ritmică și divizarea formulelor determină caracterul tensionat al secțiunii, ce se va diminua parțial în segmentul secund, prin apariția unui contur melodic conducător și modificarea ritmică a acompaniamentului: utilizarea unor formule eterogene (punctate, grupări asimetrice, sincopă, suprapuneri diverse), amplificarea valorilor ritmice în raport cu cele anterioare.

Linia melodică ce se conturează în registrul grav are la bază intervalul de terță regăsit în figurațiile mixte din acompaniament, în acest caz desfășurat în maniera unui motiv scalar. Simplitatea discursului melodic este echilibrată de complexitatea ritmică a acompaniamentului (obținută prin suprapuneri poliritmice în măsurile 5 și 6) și ambiguitatea modală dată de asocierea planului superior fix și cel inferior mobil (m. 6).

Ex. 21 (m. 3-6)

Mișcarea treizecișidoimilor într-un tempo alert indicat în partitură (*Allegro moderato*), dialogul celor două planuri la mâna dreaptă și la mâna stângă, jocul ascendent și descendent al acordurilor, instabilitatea transmisă prin armonia fluctuantă precum și pulsația ritmică neconținută sugerează *freamătul aripilor heruvimilor*. Atmosfera din debutul miniaturii ne transpune într-o lume plină de lumină, de strălucire, asemenea curcubeului, plină de heruvimi care slăvesc puterea și frumusețea Celui Atotputernic. Intervenția din pedalier a liniei melodice poate fi asociată vocii divine care s-a auzit în jurul scaunului de domnie rostind judecata împotriva poporului. Registrația acestui moment din debutul secțiunii poate forma o sonoritate moale care poate sugera freamătul aripilor:

Variantă de registrații: Varianta 1: Man. I: *Rohrflöte 8'*; Man. II: *Bozardon 8'*; Pedalier: *Subbas 16'*, *Koppel II*.

Tensiunea semantică a fragmentului este sporită prin discursul melodic care devine mai amplu atât prin mișcarea trisonurilor majore și minore (m. 6) apoi cu acorduri de septimă (m. 7-8), cât și prin linia melodică a basului care din măsura 6 devine mai pregnantă. Masivitatea acestor acorduri alături de complexitatea ritmică generată de formulele sincopate ale mâinii drepte (m. 5-8) impune momentului un caracter decis, ferm, monumental, grandios care poate sugera domnia lui Iisus cel Atotputernic, Creator, Judecător, Stăpânitor peste întregul Univers.

Linia basului din pedalier este construită pe același interval de terță mică (*mib/solb*) preponderent cu valori de optimi presărate cu șaisprezeци. Discursul muzical care este structurat pe 5 voci în măsura 24, și pe 7 voci pe parcursul măsurilor 25-31, prin caracterul maiestuos și hotărât al basului, textura acordică și expresivitatea armonică a celorlalte voci, constituie un punct culminant, un maxim semantic al lucrării. El degajă un etos solemn, o atmosferă plină de maiestate și de grandoare specifică unei săli regale. Imaginea simbolică este de fapt cea a Tronului Regesc din ceruri, descrisă atât de frumos în cartea lui Ezechiel, în care freamătul aripilor heruvimilor, slava și lauda adusă Creatorului nu pot lipsi. Indicația de tempo din debutul secțiunii *majestuosopoco meno mosso* este un alt element care contribuie la atmosfera descrisă anterior, însă planul general al frazei este unul descendent și ne poate sugera faptul că Dumnezeu este aplecat spre planeta Pământ, interesat de problemele muritorilor și în final le oferă o soluție fericită. Oscilația permanentă între major și minor prezentă în lucrare poate simboliza alternanța sentimentelor umane de liniște și de frământa-

re, de bucurie și de tristețe, de iubire și de ură, de seninătate și de agonie. Chiar dacă existența păcatului și a morții întunecă viața omenirii, iertarea divină aduce speranță și frumusețe. Astfel, ultima frază așterne în lucrare atmosfera celestă luminoasă și plină de grandoare prin revenirea motivelor inițiale (m. 33-34), care simbolizează îngerii, heruvimii și serafimii, Oștirea cerurilor, Mesagerii lui Dumnezeu care nu încetează să cânte *Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Oștirilor! Tot pământul este plin de mărirea Lui!*¹⁹ După tensiunea maximă a fragmentelor anterioare, seninătatea acestui final (m. 32-34) simbolizează speranța primită de umanitate din partea Celui Atotputernic, Conducător Suprem al întregului Univers. Registrația care creează cel mai bine sonoritatea diafană, celestă, specifică Tronului Regesc este cea din debutul lucrării. La pedalier va fi scos registrul *Principal 8'* și *Koppel II*. Pentru realizarea *descrescendo*-ului din măsura 34 vom trece pe manualul II și vom folosi *Schweller*-ul.

Miniatura a cincea a ciclului este valabilă și astăzi prin realitatea istorică pe care o prezintă. Imaginile muzicale sugestive prezintă o permanentă alternanță între lumea cerească pură și neprihănită, simbolizată prin *Freamătul aripilor heruvimilor* și *Scaunul de Domnie, Tronul Regesc*, și lumea pământescă, prin judecata lui Dumnezeu îndreptată către umanitate către sfârșitul veacurilor. Imaginea heruvimilor, prezentă permanent în lucrare (m. 1-4, 11-12, 20-22, 33-34), nu este întâmplătoare, deoarece ne îndreaptă permanent privirea către lumea cerească și atmosfera ei și ne oferă îndemnul pentru a trăi o viață curată, neprihănită ca un semn al cinstirii și laudei aduse lui Dumnezeu, Suveran și Creator al Universului.

6. Inima

Miniatura a șasea „*Inima*” are ca punct de plecare invitația adresată de divinitate poporului, prin profetul Ezechiel, de se lepăda de fărădelegile pe care le-au făcut, de a avea o inimă nouă și un duh nou. Această idee apare în mai multe versete ale cărții și are profunde implicații teologice-filosofice. Îndemnul profetului ca fiecare om din poporul să dobândească o inimă nouă și un duh nou presupune o inițiativă personală de cercetare, meditație interiorizată asupra propriei persoane și o decizie personală ce implică

19 Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri, la pp. 686-687 (Is. 6,2-3) afirmă: „Serafimii și heruvimii stăteau deasupra Lui ... strigau unul către altul și ziceau: Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Oștirilor! Tot pământul este plin de mărirea Lui!”

voiața fiecăruia de schimbare. Acest lucru înseamnă renunțarea la un mod de viață care i-a adus în exil și putea să îi conducă în situații mult mai grele²⁰. Deciziile raționale de a se întoarce la Legile Divine trebuiau validate în suflăt, locul sensibil unde se duc luptele cele mai grele. În capitolul 36 imaginea este completată prin inițiativa divină de a da omului sensibil în locul inimii vechi (din piatră), o inimă nouă (de carne) și de a pune în el un duh nou²¹. Acesta este un dar divin care presupune deschiderea către a-l primi. La fel cum după curățirea țării de idoli și urâciuni urma restaurarea promisă și întoarcerea gloriei divine plecate (în mijlocul țării, al cetății și al Templului), tot astfel inima trebuia curățită, schimbată²². Plecând de la aceste versete, compozitoarea Carmen Petra Basacopol construiește cea de-a șasea miniatură a ciclului.

Structura liberă a mișcării monopartite cu mai multe fraze (F1 m. 1-5, F2 m.6-14, F3 m. 15-22, F4 m. 23-34) este determinată de economia materialului motivic, bazat pe o unitate inițială prelucrată pe tot parcursul discursului. Deși trama sonoră evoluează pe baza transpunerii în diferite planuri a unității morfologice, dar și prin dezvoltarea sa în traseu melodic cursiv, construcția formală comportă o anumită simetrie datorită prezenței în final a tipologiei de discurs prezentă la început, marcată la nivelul scriiturii și a conținutului sonor.

Elementul central la nivel modal îl constituie motivul descendent pe *do#* (*do#, si, la, sol, mi*) prezent în măsura a 2-a, și reapariția lui modificată (*do#, si, la, sol, mi@*) în măsura 6. În registrul grav este prezentă o pedală izoritmică, în planul median motivul descendent prelucrat repetitiv (*accen-*

20 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 820 (Ez.18,31) afirmă: „Lepădați de la voi toate fărâdelegile prin care ați păcătuit, faceți-vă rost de o inimă nouă și un duh nou. Pentru ce vreți să muriți, casă a lui Israel?”

21 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 842 (Ez.36, 26-27) afirmă: „Vă voi da o inimă nouă și voi pune în voi un duh nou; voi scoate din trupul vostru inima de piatră și vă voi da o inimă de carne. Voi pune Duhul Meu în voi și vă voi face să urmați poruncile Mele și să păziți și să împliniți Legile Mele.”

22 *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, la p. 811 (Ez.11, 17-20) afirmă: „Așa vorbește Domnul, Dumnezeu: Vă voi strânge din mijlocul popoarelor, vă voi aduna iarăși din țările în care sunteți risipiți și vă voi da țara lui Israel. Și, când vor veni în ea, vor scoate de acolo idolii și toate urâciunile. Le voi da o altă inimă și voi pune un duh nou în voi. Voi lua din trupul lor inima de piatră și le voi da o inimă de carne, ca să urmeze poruncile Mele, să păzească și să îplinească legile mele, iar eu voi fi Dumnezeul lor.”

tuând rolul dinamic al ostinației), iar în planul superior se combină construcții acordice și melodice în desfășurarea discursului melodic.

Ex. 24 (m. 1-6)

The image shows a musical score for a piece titled "Adagio a. ffetvoso". It consists of two systems of staves. The first system has a treble clef and a bass clef. The time signature is 5/8. The key signature has one sharp (F#). The first measure of the upper voice is boxed, and the first measure of the lower voice is circled. The second system continues the piece with similar notation.

Această scară preponderent descendentă prelucrată mult în discursul melodic, generează un etos de factură impresionistă. Substanța sonoră este alcătuită din puține sunete însă datorită variației putem observa o bogăție de idei muzicale.

În pedaliere se desfășoară o linie melodică cu o pulsație continuă pe parcursul întregii lucrări asemenea unui *ostinato* care ar putea sugera din punct de vedere hermeneutic bătăile inimii. Construcția metrică a lucrării 5/8 este de tip eterogen (2+3) și de asemenea ne trimite cu gândul la un ritm inegal al naturii, al inimii în funcție de emoțiile trăite sau de efortul depus. În debut, miniatura are un caracter static care poate sugera o inimă împietrită (de piatră) însă pe parcurs datorită prelucrării motivice, a structurilor armonice și melodice, a ideilor muzicale mult îmbogățite tensiunea semantică se va amplifica.

Această miniatură oferă consistență și echilibru atât prin teme de o deosebită cantabilitate care au la bază un material melodic minimal, cât și prin tratarea armonică, ritmică și dinamică. Momentul culminant (m. 15-22) poate sugera frământările și luptele umane purtate pentru atingerea stării de puritate.

7. Atunci Duhul m-a răpit

Ultima parte „Atunci Duhul m-a răpit”, reprezintă un cântec de glorie și de slavă la adresa Celui Atotputernic, Creator al Universului. Punctul de la care pornește compoziția este versetul 5 din cap. 43 al cărții lui

Ezechiel²³. Profetul, după ce este răpit, vede slava din Casa lui Dumnezeu. Descrierea atmosferei de aici este sublimă și se potrivește profilului lui Ezechiel care este considerat de către contemporanii săi un cântăreț plăcut, cu glas frumos și iscusit la cântarea pe coarde²⁴. Atât profetul Ieremia, cât și Ezechiel descriu distrugerea Ierusalimului și reconstruirea lui, însă fiecare privește dintr-un alt unghi, astfel că abordarea este diferită. Profetul Ieremia este pesimist, în timp ce Ezechiel este optimist. În cartea lui Ieremia accentul este pus pe distrugere, iar autorul trăiește dezastrul și plânge. Va scrie un *Requiem* pentru Ierusalim concretizat într-un poem extraordinar scris sub formă de acrostih, intitulat *Plângerile lui Ieremia* (ebr. *Vaicra* care în traducere înseamnă *Vai, cum!*). Cartea profetului Ezechiel care este departe, în robie, oferă o mulțime de date despre distrugerea Ierusalimului, dar se axează mai mult pe reconstrucție. Datorită optimismului profetului numit glasul plăcut, cartea sa ar putea fi intitulată: *Gloria Templului* sau *Un Imn pentru Templu*. Este dominat de cuvântul *glorie*, de prezența lui Dumnezeu în Templul Său.

Miniatura a șaptea deține maximum de libertate constructivă, marcat în eterogenitatea motivică a multiplelor segmente (secțiuni) care, prin juxtapunere, dau naștere discursului. Lucrarea este scrisă în măsura de 6/8 pe toată durata ei, ceea ce îi conferă o unitate prin acest aspect. Structura arhitectonică a piesei prezintă următoarea formă: A(m. 1-10/3) – A1(10/4-27) – B (28-42)-A2 (43-53) – Coda (54-58). Primul segment reunește scriitura acordică și cea melodică, *ostinato*-ul (pe parcursul a 3 măsuri în pedalier) și individualitatea vocilor, identitatea vocilor și suprapunerea multivocală. Putem spune că scriitura se aseamănă cu aceea a unui *coral* care ne apropie de spațiul religios. Acesta este caracterizat de cantabilitate și așterne o atmosferă caldă, nobilă, calmă și în același timp misterioasă. Ascultătorul este, de fapt, transpus prin intermediul muzicii în Casa lui Dumnezeu plină de slavă și de glorie. Mesajul teologic transmis în debutul miniaturii poate sugera pacea lăuntrică descoperită de cei care au primit o inimă nouă, un Duh nou și care s-au luptat pentru atingerea stării de neprihănire. Unul dintre elementele centrale ale conținutului sonor este in-

23 Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri, la p. 850 (Ez. 43:5) afirmă: „Atunci, Duhul m-a răpit și m-a dus în curtea dinăuntru. Și Casa era plină de slava Domnului!”

24 Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri, la p. 838 (Ez. 33:32) afirmă: „Iată că tu ești pentru ei ca un cântăreț plăcut, cu un glas frumos și iscusit la cântare pe coarde. Ei îți ascultă cuvintele, dar nu le împlinesc.”

tervalul de cvartă. În măsura a 2-a la sopran cvarta este mărită (*do-fa#*) și apoi în măsura a 3-a cvarta este perfectă (*fa#-si*).

Ex. 27 (m. 1-8)

The musical score for Ex. 27 (m. 1-8) is presented in two systems. The first system features a soprano line with the instruction 'unison' and a piano line with 'ostinato' and a dynamic marking of 'mf'. The second system shows a soprano line with 'scriitură multivocală' and a piano line with 'melodie derivată din ostinato'. The time signature is 6/8 and the key signature has one sharp (F#).

Acest fragment poate fi considerat ca aparținând modului *lidian* pe *do*, iar spre finalul frazei în măsurile 9-10 să migreze spre un mod *eolian* pe *si*. Pe parcursul acestei miniaturi vom întâlni mai multe indicații de tempo care sugerează, în primul rând, prezența mai multor secțiuni și, în al doilea rând, a unor semnificații diferite. *Allegro risoluto*, indicația din debutul primului segment, imprimă o semantică specială transpusă în muzică prin sentimente de bucurie, exuberanță, hotărâre că mesajul de pocăință și întoarcere la credință a fost ascultat și gloria lui Dumnezeu a revenit. Prezența profetului prin intermediul viziunii în Casa lui Dumnezeu plină de freamătul aripilor heruvimilor și de cântecul lor dublează bucuria datorită atmosferei pline de grandoare și de măreție întâlnite aici. Din punct de vedere dinamic, în debutul lucrării este o indicație de *mf* și un *decrescendo* în măsura 9. Registrația care sugerează cel mai bine atmosfera descrisă anterior aduce o timbralitate maiestuoasă și plină de seninătate.

Următoarea secțiune A1 (desfășurată din m.10 timpul 4 până în m. 27) este centrată pe sublinierea laturii melodice prin suprapunerea ideii principale cu o pedală acordică repetitivă, continuând astfel principiul *ostinato*-ului anticipat anterior la nivel ritmic. Linia melodică conducătoare este mai elaborată, având două elemente de individualitate sonoră: figura arcuită scalară cu desfășurare cromatică și desenul scalar bazat pe valori de optimi, utilizat în planul inferior al segmentului anterior. În finalul articulației, scriitura acordică devine hegemonă, discursul melodic fiind esențializat la o succesiune de formule arpegiale plasate în registrul grav.

Ex. 28a (m. 12-14)

În secțiunea A1 figura arcuită scalară cu desfășurare cromatică (m. 10/4, m. 14/1) are un profil de apogiatură dezvoltată și se aseamănă cu o unduire care, alături de structurile arpegiale din planul inferior, pot fi asociate cu timbrul harpei, un instrument menționat deseori în Biblie ca fiind al îngerilor. Aceste structuri ritmico-melodice alături de indicația de tempo *poco meno mosso* – *cantabile* combinată cu o nuanță de *mp* sugerează o ambianță celestă, o atmosferă caldă și liniștită.

În măsurile 15-16 are loc o creștere dinamică realizată cu pedala de expresie și care are ca scop pregătirea momentului din măsura 17 cu acorduri grandioase la 8 voci în *f*. Structurile acordice se repetă și sunt extrem de disonante, deoarece prezintă trisonuri minore în răsturnarea a doua pe sunetul *sol#*, peste care se suprapune un sunet *re* la interval de septimă mare față de primul acord. Acumularea dramatică va continua până în măsura 27, atât din punct de vedere dinamic (m.19, 22, 24-27), cât și din punct de vedere al texturii acordice (8 voci în m.17, m. 9 voci în m.19-22, 11 voci în m. 24-25).

Acesta poate fi considerat momentul de apogeu al lucrării, punctul culminant realizat atât prin structuri acordice tensionate de acumularea de voci și de mișcarea ascendentă a sopranului, cât și prin creșteri dinamice impresionante. Această acumulare dramatică sprijinită în bas (la pedalier) pe sunetul *fa* reprezintă, din punct de vedere hermeneutic, biruința umană obținută asupra păcatelor prin putere divină dăruită și prin perseverență umană. Credința celui care s-a ridicat deasupra tuturor încercărilor și a rezistat ispitelor îi oferă mântuirea, trecerea în sfera celestă a Casei lui Dumnezeu plină de gloria Sa. Registrația va ilustra această măreție sonoră.

Următoarea secțiune (B) se desfășoară între măsurile 28 și 42. Ea aduce un nou suflu prin caracterul generat de structura armonică și scriitură. Jocul melodic de la sopran va fi interpretat pe manualul I în timp ce acompaniamentul de la mâna stângă va trece pe manualul II. Atât indicația de tempo *giocoso e rubato*, cât și linia melodică construită preponderent

din salturi cu indicația *staccato* sugerează o atmosferă jucăușă, de bucurie. După momentul anterior de maxim dramatism, acest fragment este deosebit de luminos și sugerează reverența și mulțumirea umană pentru înălțarea în slava cerească.

Ultimul segment al mișcării (A2) debutează în m. 43 cu o formulă ritmică (iambi) cu caracter dansant (cu trimitere la atmosfera de vals), pe care este expusă o linie melodică centrată pe celula cromatică arcuită din secțiunea a doua, imprimând segmentului caracterul unei reprize. Linia melodică este distribuită succesiv în diferite planuri, tratată dialogat, combinată cu pedala sub formă de *trill* (m. 50 la sopran) și inserții acordice. Această scriitură sugerează cântul de slavă adus Creatorului de către creația Sa. Întregul segment este construit pe sunetul *mi* și are un caracter static generat mai ales de armonia de pedală pe acest sunet (m. 37-42). Atmosfera ceaștă liniștită și calmă va fi susținută de o registrație diafană, la fel ca în debutul lucrării. Din măsura 50 discursul muzical urmează o direcție ascendentă care sugerează aspirații ale umanității către înaltul cerului.

Ex. 30 (m. 51-59)

The musical score for Example 30 (measures 51-59) is presented in three systems. The first system features a melodic line with a trill (tr.) and a dynamic marking of *f*. The second system is marked *a tempo primo* and shows a more active melodic line. The third system is marked *cresc.* and shows a melodic line with a trill and a dynamic marking of *f*. A box highlights the bass line of the third system with the text *il canto in rilievo*.

Ultima miniatură a ciclului ne introduce în atmosfera cerească prin viziunea profetului Ezechiel. Ea constituie un cântec de slavă al îngerilor pentru că gloria lui Dumnezeu a revenit asupra Templului reconstruit și în același timp un imn de mărire adus de păcătosul iertat și primit în Casa Sa cerească.

Segmentul este finalizat cu o concluzie (codă m. 55-59) cu aspect figural, cu conținut cromatic, expusă în unison în mișcare ascendentă, culminând cu o cadență pe tonica modului eolian pe *mi*, pe care este expus în registrul grav motivul cromatic ce constituie nucleul sonor regăsit în diverse ipostaze pe parcursul mișcării.

Mersul ascendent și ritmul șaisprezecimilor contribuie la conturarea unei atmosfere pline de măreție, iar înregistrarea va susține caracterul solemn din acest final.

Concluzii:

Dintre toate formele prin care se exprimă căutarea umană după Dumnezeu și natura originii creaționiste a omului, arta rămâne nu doar o variantă care oferă posibilități multiple, ci și un mediator între toate celelalte mijloace. Lucrarea *Șapte viziuni ale profetului Ezechiel pentru orgă* op.78, scrisă de Carmen Petra Basacopol este un argument în acest sens. În acest articol am încercat să arătăm câteva aspecte care revelează bogăția simbolică a textului biblic exprimată prin muzică, precum și semnificațiile teologico-filosofice care pun în valoare liberul arbitru în relație cu voința lui Dumnezeu. Prin natura sa divină acest mesaj s-a împlinit în timpul lui Ezechiel și a celor cărora le era adresat în mod direct, dar rămâne valabil ca sursă de inspirație și continuă să se îplinească indiferent dacă este luat sau nu în seamă. Mesajul acestei lucrări și semnificația ei pentru o experiență pozitivă a sufletului care caută răspunsul lui Dumnezeu, mai ales în timp de criză, rămân chemări care invită să fie descoperite printr-o lectură muzicală corectă. În literatura religioasă (dar și în cea laică uneori), muzica este de multe ori o formă prin care se exprimă dorința după libertate și întâlnirea cu Cel care este sursa libertății. Este suficient dacă aducem în acest sens ca exemplu cartea Psalmii, muzica gregoriană sau imnurile scrise de frații Charles și John Wesley. Dar, pe lângă aceste exemple, să nu uităm că toate formele artei exprimă în mod unic o întoarcere spre geneze și arată dorința și nevoia ființei umane de libertate pentru că, înainte de toate, arta este un

demers spre realități transcendente. Aceasta este și călătoria la care ne invită compozitoarea Carmen Petra Basacopol, o călătorie care începe alături de Ezechiel de pe malul râului Chebar ca rob în Babilon (partea I) și se termină în mod simbolic într-o răpire cu Duhul (partea VII), anticipând eliberarea promisă de Dumnezeu din robia unei lumi căzute în păcat.

Bibliografie:

- ♦ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, 2001.
- ♦ *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu Trimiteri*, Editura Societății Biblice Interconfesionale din România, traducere de Dumitru Cornilescu, București, 2010
- ♦ *Biblia de Studiu*, cu material din Biblia de studiu Andrews și contribuții teologice românești, traducere de Dumitru Cornilescu, ediție revizuită ortografic, București, Asociația Biblică Română Casa Bibliei, 2014.